

1. ZÁKLADNÍ PRINCIPY TRŽNÍ EKONOMIKY

Trh a tržní mechanismus

- je místo kde se setkává nabídka a poptávka a vzniká cena
- na trhu se setkávají tři ekonomické subjekty

Státní organizace/stát

Domácnosti

Organizace (podniky)

- na trhu se velmi řeší základní ekonomická otázka

" Co, jak a pro koho vyrábět"

- na základě této otázky rozlišujeme 4 ekonomické systémy:

Centrálně řízený/
Plánovaná ekonomika

- do roku 1989
- Co? -> Vláda, Jak -> Vláda

Tržní systém

- nikdy nebyl a nejspíš ani nebude
- založený pouze na poptávce a nabídce

Systém smíšené
ekonomiky

- tržní systém doplněný o zásahy státu
- -> stát řídí a kontroluje a hlavně financuje státní statky a služby

Systém zvykové, tradiční ekonomiky

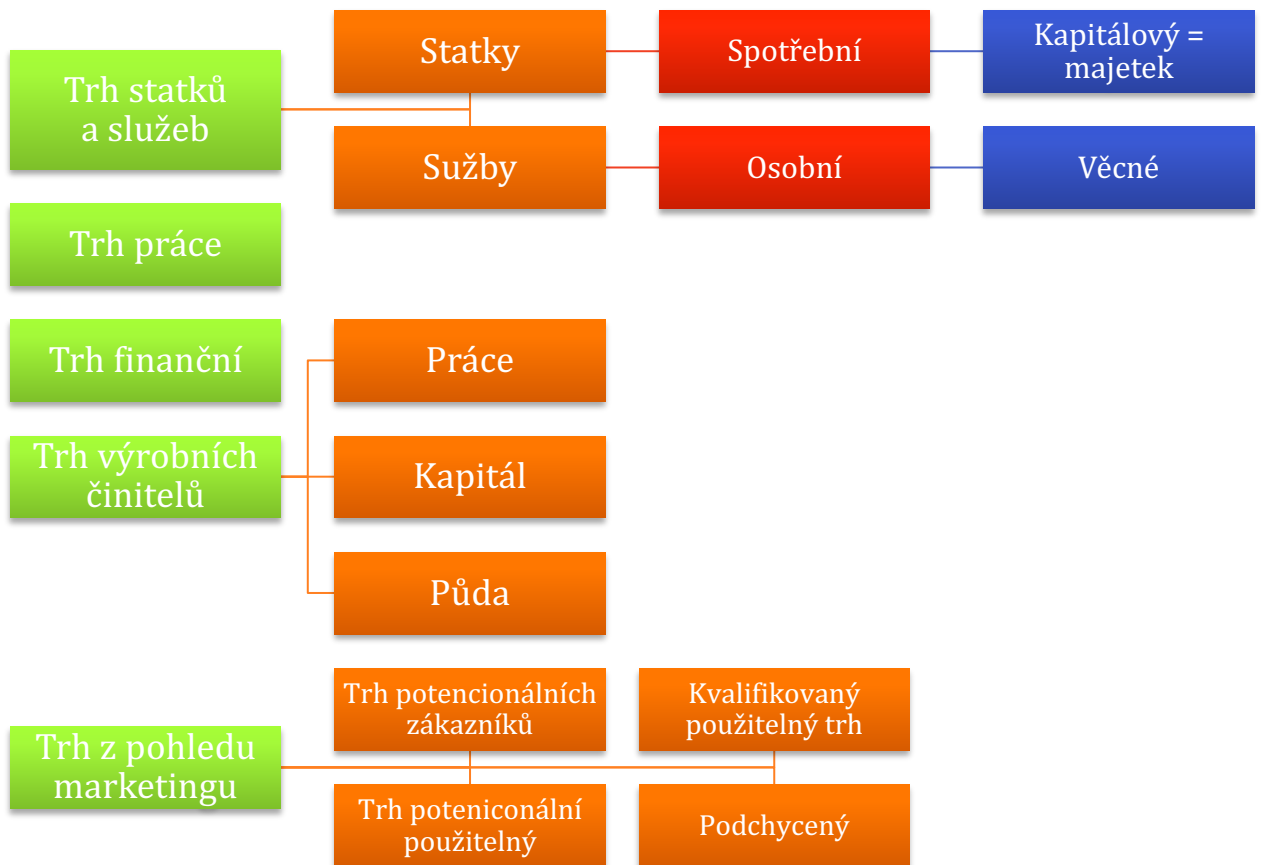
druhy trhů:

druhy trhu podle územního hlediska:

podle předmětu koupě a prodeje:

Trh z pohledu marketingu:

Trh potencionálních zákazníků	<ul style="list-style-type: none"> • v úvahu připadající • potencionální zákazníci mají pouze zájem
Trh potencionální použitelný	<ul style="list-style-type: none"> • zákazník má zájem i peníze
Kvalifikovaný použitelný trh	<ul style="list-style-type: none"> • zákazník má zájem, peníze i kvalifikaci
Podchycený trh	<ul style="list-style-type: none"> • zákazník u prodávajícího už nakupoval, má dtabázi a tyto kupující oslovuje (AVON,CK,..)

POPTÁVKA (= DEMAND)

= množství statků a služeb, které jsou kupující ochotni koupit za určitou cenu

druhy poptávky:

znázorňuje se dvěma způsoby:

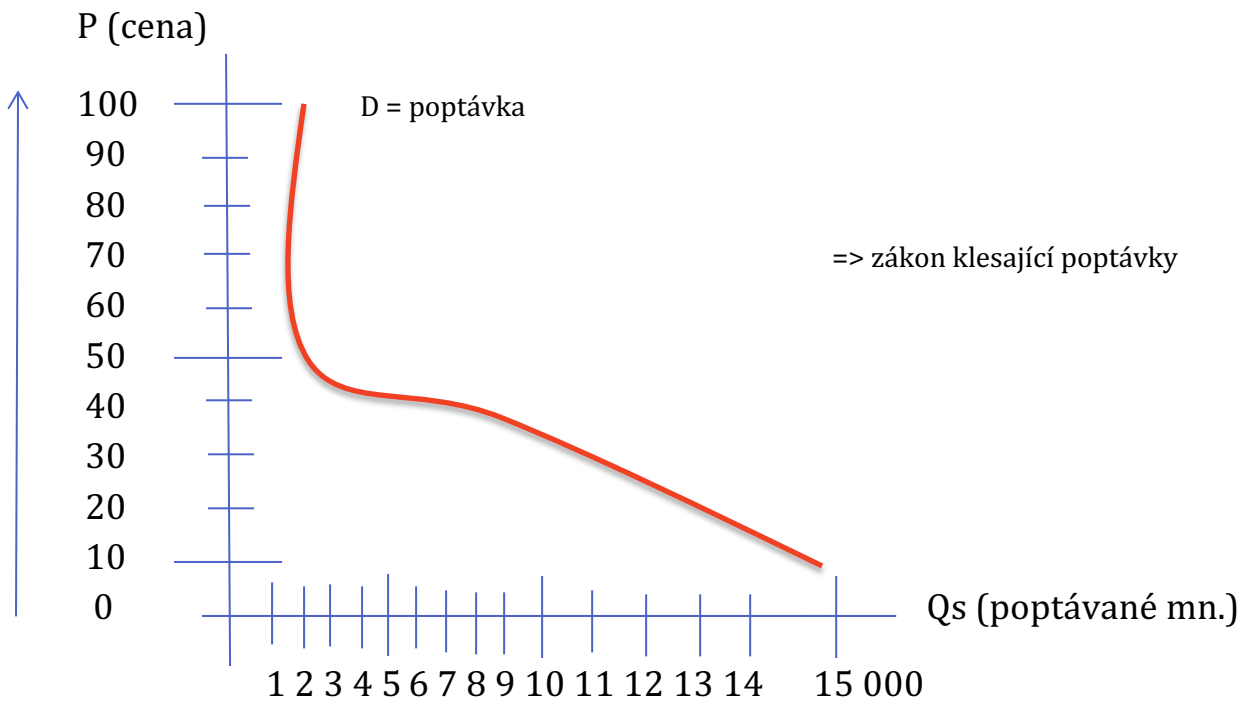
Tabulka

Graf

Tabulka poptávky:

Cena (P)	Poptávané množství Q_D
5 000,-	30 000 Ks
10 000,-	15 000 Ks
25 000,-	10 000 Ks
40 000,-	5 000 Ks

Graf poptávky:

Zákon klesající poptávky

- se vzrůstem ceny klesá poptávané množství

Zdůvodnění zákona klesající poptávky

2 efekty:

Důchodový

- při daných zdrojích (omezených zdrojích) s poklesem ceny si kupující mohou koupit více zboží

Substituční

- při zvýšení ceny lidé mění strukturu své spotřeby snižují podíl zdraženého výrobku a zvyšují podíl zlevněného výrobku -> přecházejí k substitutu (zkoumaný výrobek = je jedn a substitut)

Faktory ovlivňující poptávku:

Cena

Nabídka

Změna důchodu

Změny v populaci

Očekávání

- budoucího vývoje

Substitut

- náhražka zkoumaného výrobku

Komplement

- je výrobek, který doplňuje zkoumaný výrobek a umožňuje jeho funkčnost

Reklama

- nebo tradice a zvyklosti (Vánoce, Velikonoce,..)

!POZOR! Rozlišovat **poptávku X poptávané množství**

"Jak změna ceny substitutu působí na poptávku po zkoumaném výrobku?"

- pokud se cena po substitutu sníží, poptávka se zvýší

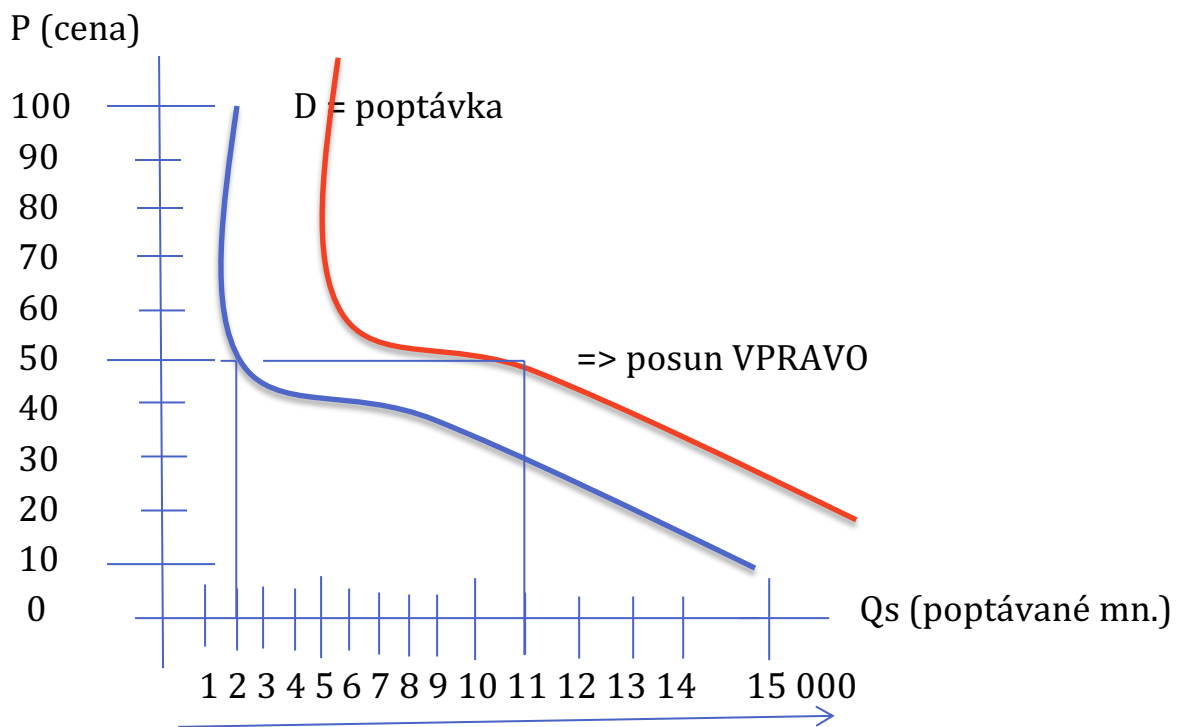
Příklad: auto – pohonné hmoty

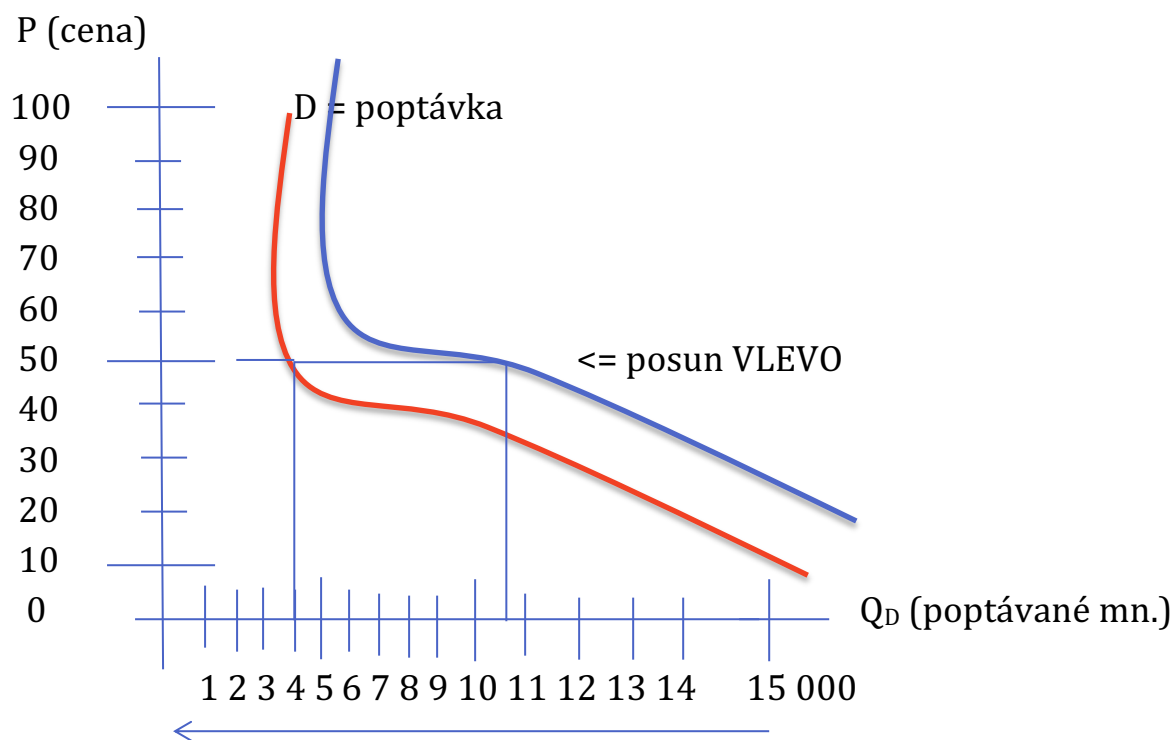
POSUN POPTÁVKOVÉ KŘIVKY, KTERÉ ZPŮSOBUJE ZMĚNA VÝŠE UVEDENÝCH FAKTORŮ

- za předpokladu, že cena zůstává stejná

Změna: ↑ růst platu ve státní sféře } posun VPARVO
 ↓ snížení ceny komplementu, snížení ceny substitutu

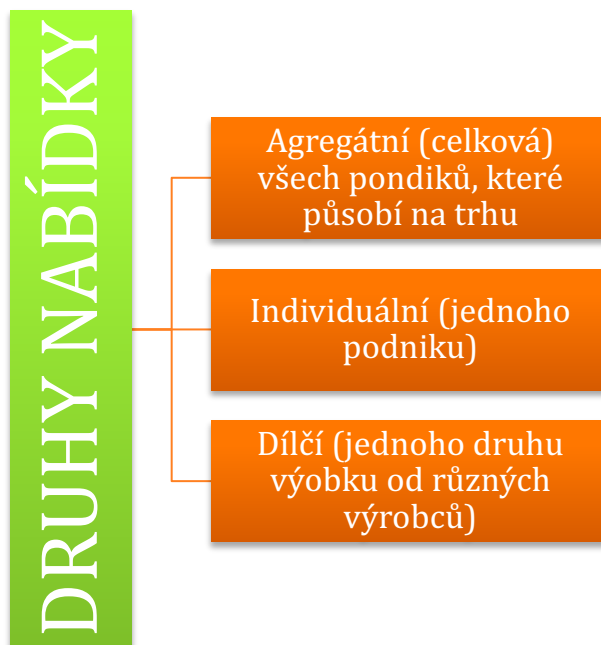

Změna: ↓ snížení porodnosti → posun VLEVO

NABÍDKA (= SUPPLY)

= množství statků a služeb, které jsou prodávající ochotni prodat za určitou cenu

znázorňuje se dvěma způsoby:

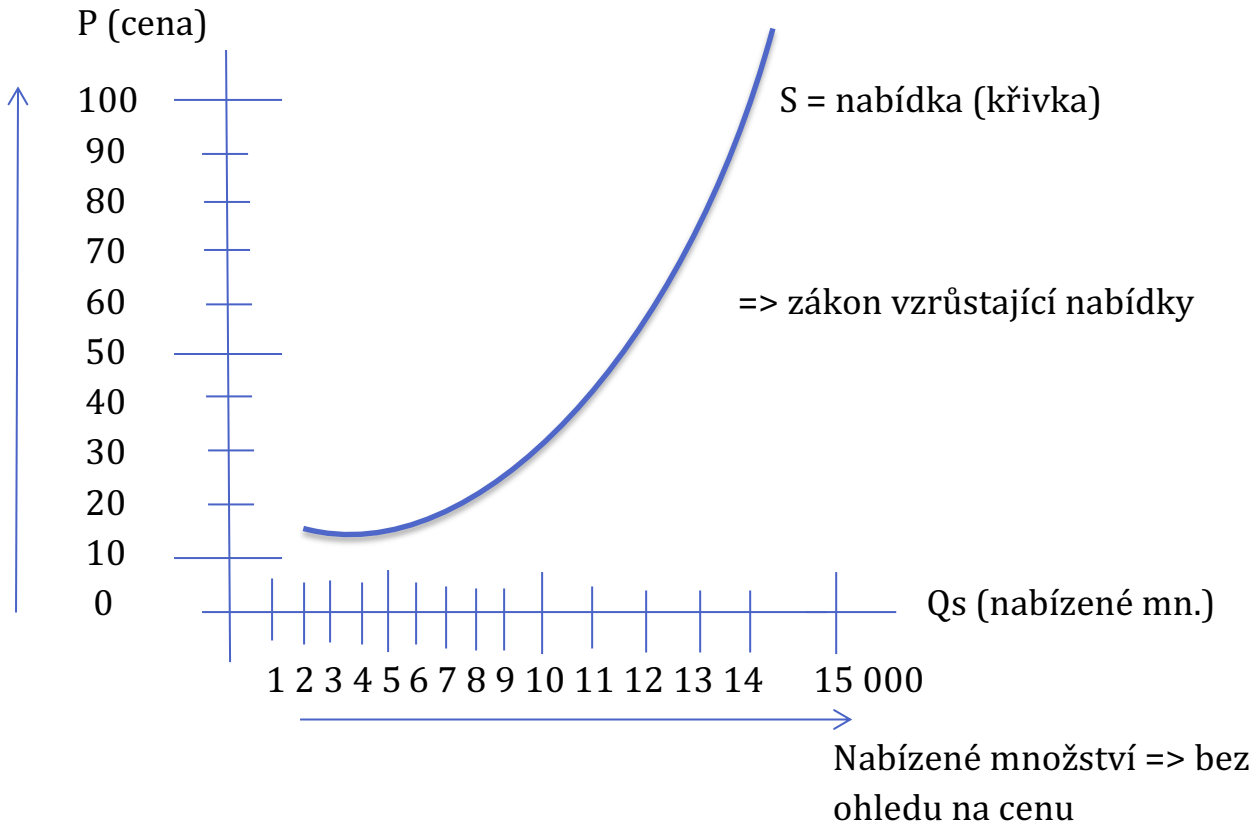
Tabulka

Graf

Tabulka nabídky:

Cena/1ks (P)	Nabízené množství Q_s
6 000,-	10 000 Ks
10 000,-	15 000 Ks
20 000,-	22 000 Ks
50 000,-	30 000 Ks

Graf nabídky:

Zákon vzrůstající nabídky

- se vzrůstem ceny stoupá nabízené množství

Zdůvodnění zákona klesající nabídky

- bez efektu (vyšší cena je pro výrobce výhodnější)

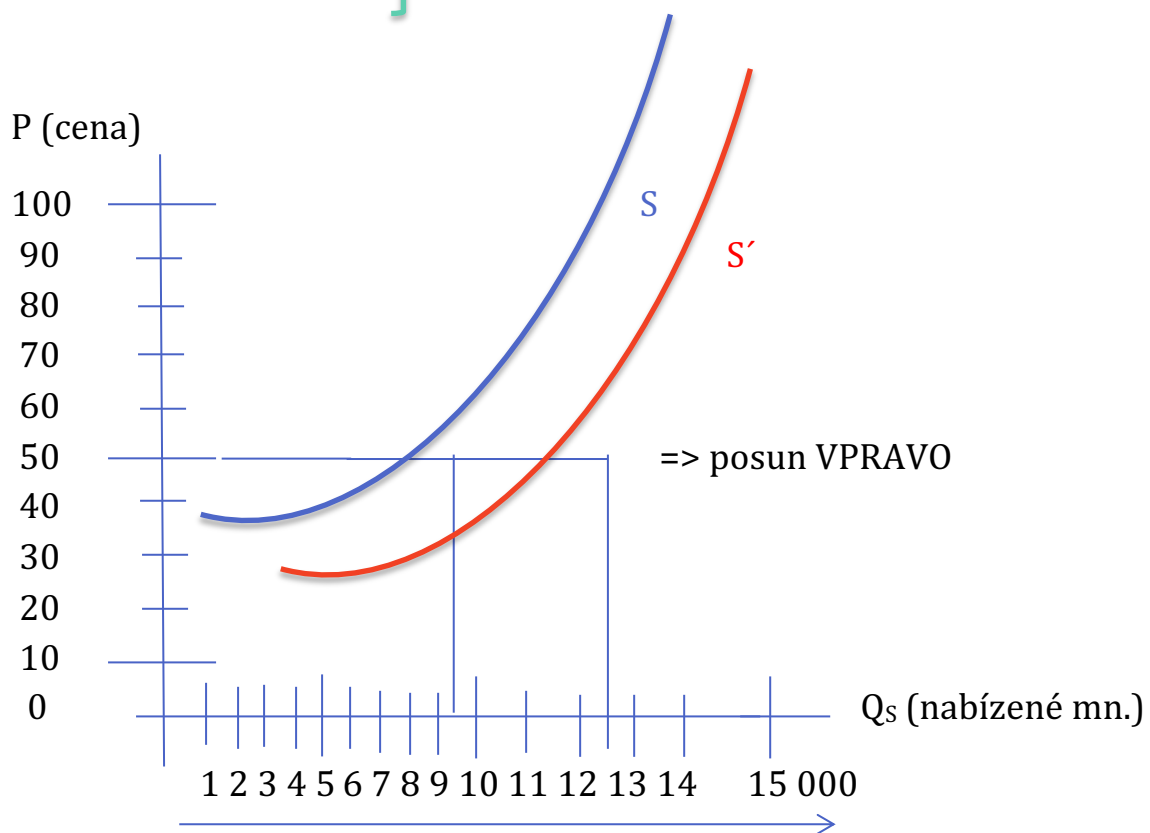
Faktory ovlivňující nabídku:

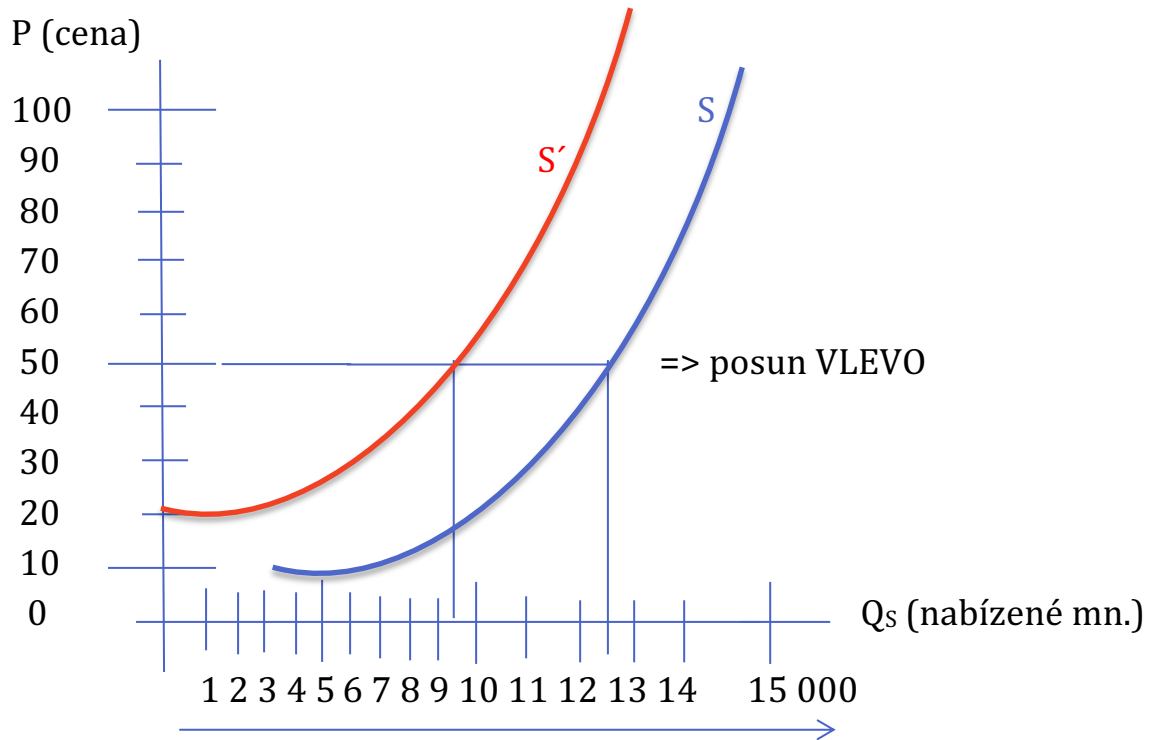
*příklady organizace trhu: (zvyšování daňových sazeb, když se ↑ zvýší nabízené množství, ↓ sníží se devalvace měny)

POSUN NABÍDKOVÉ KŘIVKY, KTERÉ ZPŮSOBUJE ZMĚNA VÝŠE UVEDENÝCH FAKTORŮ

Změna: \downarrow klesá cena benzínu nadúroda } posun VPRAVO

Změna: *neúroda*
 ↑ *zvýšení daní*
špatné očekávání v ekonomice } posun VLEVO

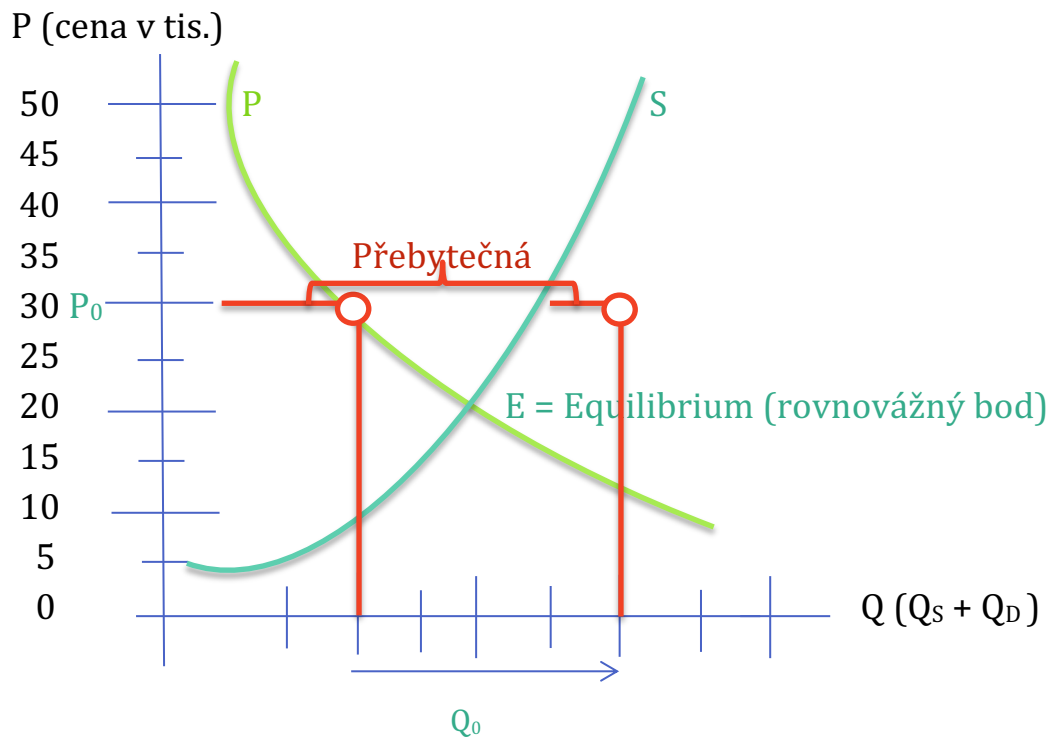
VZÁJEMNÉ PŮSOBENÍ NABÍDKY A POPTÁVKY

- trh je v **rovnováze** pokud se nabízené a poptávané množství rovná

Ab. nabídka + poptávka

Cena	Nabízené množství Q_S	Poptávané množství Q_D
5 000,-	-	30 000
6 000,-	10 000	-
10 000,-	15 000	15 000
20 000,-	22 000	-
25 000,-	-	10 000
40 000,-	-	6 000
50 000,-	30 000	-

Tržní rovnováha

ZMĚNY TRŽNÍ ROVNOVÁHY

- způsobují změny faktorů, které působí na nabídku a poptávku

Změna: ↑ zvýšení důchodu

↑ zvýšení porodnosti

= působí na poptávku (křivka jde VPRAVO)

- DPH působí na křivku nabídky i na poptávky
- Zkoumaný výrobek (poptávka)

- rovnovážný stav je stav teoretický v praxi tržní cena komíhá kolem ceny rovnovážné

Tržní nerovnováha

Přebytečná
nabídka

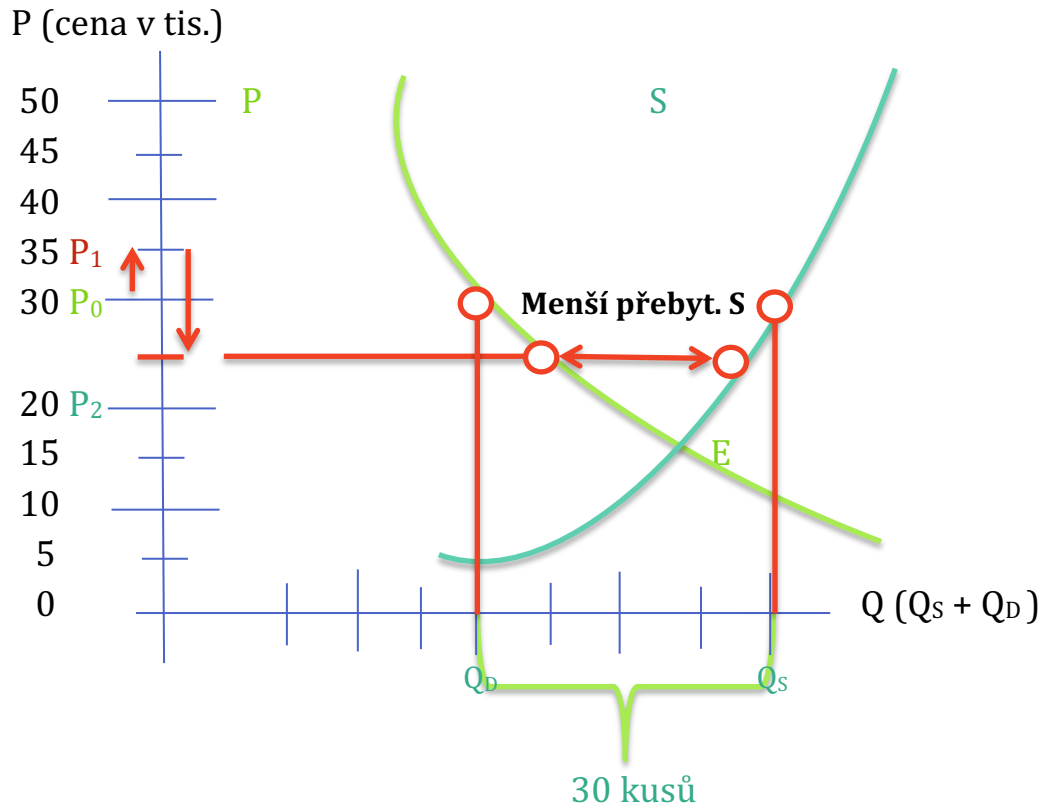
- konkurence na straně nabídky

Nedostatečná
nabídka

- konkurence na straně poptávka

PŘEBYTEČNÁ NABÍDKA

- cena vyšší než rovnovážná

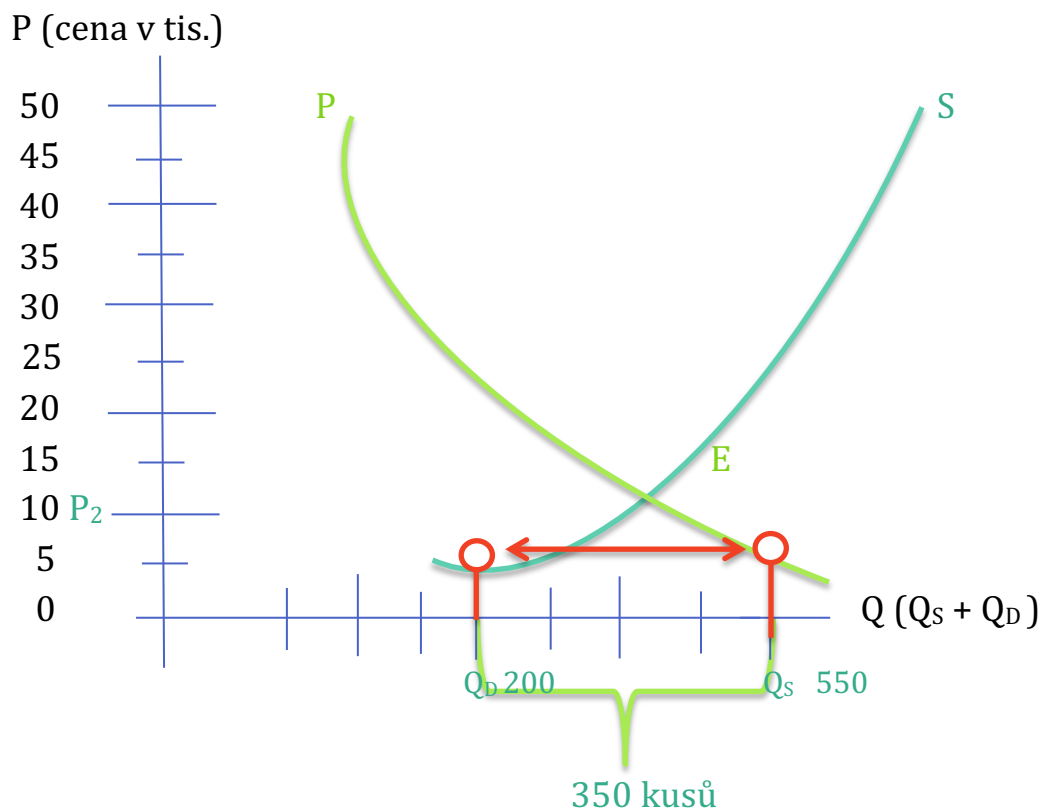

"Jak trh řeší přebytečnou nabídku?"

- Sníží ceny

NEDOSTATEČNÁ NABÍDKA

- cena nižší než rovnovážná

"Jak trh řeší nedostatečnou nabídku?"

- Zvýší ceny

TRŽNÍ MECHANISMUS

- neustálý pohyb cen kolem ceny rovnovážné

KONKURENCE V RÁMCI TRHU

- proces neoddělitelný od trhu
- střetávají se zájmy (mezi nabízejícím a poptávajícím)

Konkurence na straně nabídky

- vzniká při přebytečné nabídce

Konkurence na straně poptávky

- vzniká při nedostatečné nabídce

Mezi nabídkou a poptávkou

- prodávající se snaží prodat za co nejvyšší cenu
- kupující chce co nejnižší cenu

1. Konkurence cenová

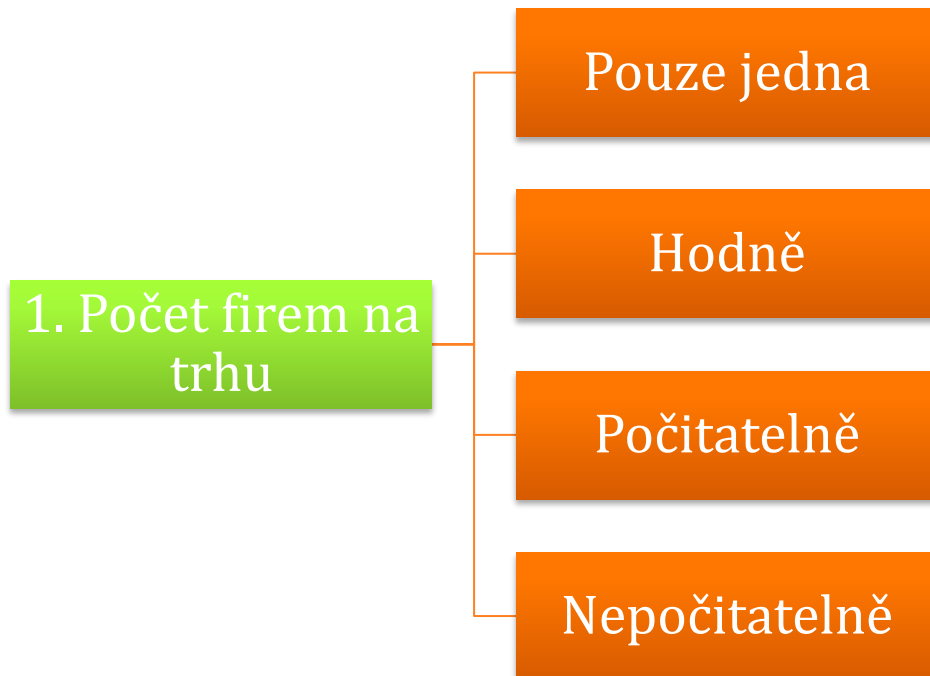
- střet zájmu ve výši ceny

2. Necenová konkurence

- v poskytování obchodně technických služeb, uplatňování stimulačního mixu

STRUKTURA TRHU

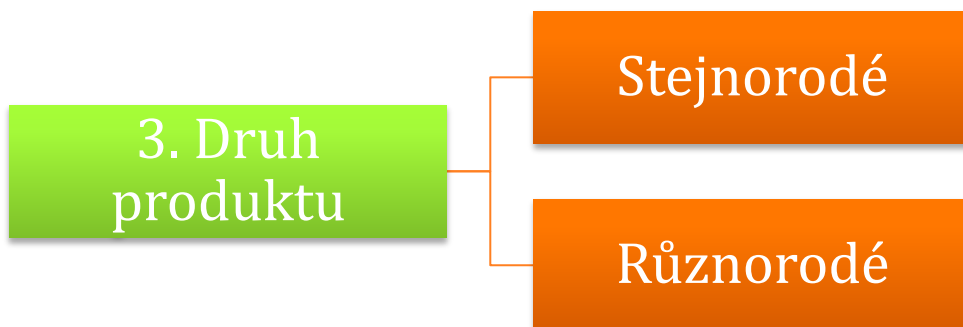
- rozdělení trhu nebo členění trhu podle **podmínek**, které na trhu existují

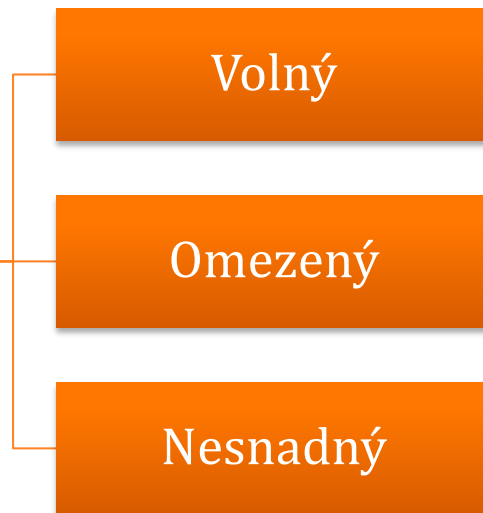
- počet nabízejících

2. Počet kupujících

- může být pouze jeden (stát)

4. Vstup a výstup z odvětví do odvětví

5. Počet a velikost firem

2 typy konkurence podle podmínek

Dokonalá

- pouze ekonomická teorie
- neexistuje v praxi

Nedokonalá

Dokonalá

- neexistují zásahy státu do ekonomiky (trh se vyvíjí živelně)

jak by probíhal:

Na trhu je velký počet firem, které nabízejí stejnorodé výrobky

- každý podnikatel vyrábí jen malý díl produkce
- kupujícímu je jedno od koho nakoupí

Spotřebitelů je velké množství

Volný vstup z odvětví do odvětví

" Co způsobuje snadný vstup a výstup z odvětví do odvětví?

- pokud v některém odvětví firmy realizují nadprůměrný zisk chtějí ho realizovat i ostatní, a proto do tohoto odvětví přestoupí
- vznikne přebytečná nabídka, která donutí snižovat ceny, tím budou realizovat nižší zisky a přestoupí do jiného odvětví
- = přelévání kapitálu z odvětví do odvětví

Nedokonalá

formy:

1. Monopol

- administrativní a absolutní
- jedna firma na trhu

2. Oligopol

- (duopol)
- dvě firmy na trhu

3. Monopson

- jeden poptávající

4. Oligopson

- (duopson)
- málo poptávajících

5. Monopolistická konkurence

1. Monopol

- na trhu pouze jeden výrobce v určité oblasti
- nemožný vstup a výstup z odvětví do odvětví
- nefunguje tržní mechanismus
- je dána koupě schopností poptávky

formy:

Absolutní (přirozený)

- vyplývá z přirozených podmínek, které na tom trhu vznikly
- Becherovka, Štramberké uši

Administrativní

- stát dá licenci na monopol a souhlasí s tím
- České dráhy, ČEZ,...

2. Oligopol

- oligo=málo
- málo nabízejících, hodně poptávajících
- může se v praxi projevat dvojím způsobem

2 způsoby:

Může se blížit
dokonalé konkurenci

- firmy si konkurují
- ceny dolů (výhoda pro kupujícího)

Může se blížit
k monopolu

- oligopolní formy se dohodnou a uzavřou kartelovou dohodu = dohoda stejných cen nebo oblast působení

* Duopol = pouze 2 nabízející firmy

3. Monopson

- pouze jeden poptávající → STÁT
- stát vypisuje st. zakázky (tunel Blanka, výstavba dálnice)

4. Oligopson

- málo poptávajících, velký počet nabízejících

5. Monopolistická konkurence

- nejrozšířenější forma
- na trhu je velký počet firem
- každá z firem má svůj specifický znak, kterým se odlišuje od ostatních